

[Time:3Hrs]		[Marks:100]
Please check whether you have got the right question paper.		
N.B:	1. All questions are compulsory. 2. All questions carry equal marks. 3. Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.	

Q.1		Attempt any two questions of the following.	
	A	Review the various Agricultural Schemes implemented by the Agriculture Department of the Government of Maharashtra?	
	B	Give information about various Agricultural Schemes of Zilla Parishad?	
	C	Evaluate the various Agricultural Schemes implemented by the Department of Tribal Development?	
Q.2		Attempt any two questions of the following.	
	A	Explain the concept of National Agriculture Policy 2000 and State its objectives?	
	B	Explain the importance of irrigation in agricultural development?	
	C	Explain the role of Agricultural Universities in agricultural development?	
Q.3		Attempt any two questions of the following.	
	A	Define the SHGs? Explain the role of self-help groups in women empowerment?	
	B	Review the Maharashtra State Rural Livelihood Mission (MSRLM)	
	C	State the importance of Agro-based industry in the provide of employment in rural areas?	
Q.4		Attempt any two questions of the following.	
	A	Explain the concept of rural Tourism and State the importance of Rural Tourism in rural development?	
	B	Describe the merits and demerits of Agritourism?	
	C	Comment on the need and importance of Ecotourism?	
Q.5		Attempt any two short notes of the following.	
	A	“Role of Krishi Vigyan Kendra	
	B	Problems of the Agricultural Industry	
	C	Limitations of Rural Tourism	
	D	Origin and development of Self-Help Group	

[वेळ: ३तास]		[गुण: १००]	
कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.			
सूचना:		१. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत. २. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. ३. प्रादेशिक भाषेत उत्तर देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास पेपरच्या मुख्यमजकुराचा इंग्रजीमध्ये संदर्भ घ्यावा.	
प्र.१		खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा	
	अ	महाराष्ट्र शासनाच्या कृषी विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या विविध कृषी योजनांचा आढावा घ्या?	
	ब	जिल्हा परिषदेच्या विविध कृषी योजनांची माहिती द्या?	
	क	आदिवासी विकास विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या विविध कृषी योजनांचे मूल्यमापन करा?	
प्र.२		खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.	
	अ	राष्ट्रीय कृषी धोरण २००० ची संकल्पना स्पष्ट करा आणि त्याची उद्दिष्टे सांगा?	
	ब	कृषी विकासात सिंचनाचे महत्त्व स्पष्ट करा?	
	क	कृषी विकासात कृषी विद्यापीठांची भूमिका स्पष्ट करा?	
प्र.३		खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.	
	अ	बचत गटांची व्याख्या सांगून महिला सक्षमीकरणातील बचत गटांची भूमिका स्पष्ट करा?	
	ब	महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण उपजीविका अभियानाचे (MRLM) पुनरावलोकन करा	
	क	ग्रामीण भागात रोजगार उपलब्ध करून देण्यासाठी कृषी आधारित उद्योगाचे महत्त्व सांगा?	
प्र.४		खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.	
	अ	ग्रामीण पर्यटनाची संकल्पना स्पष्ट करा आणि ग्रामीण विकासात ग्रामीण पर्यटनाचे महत्त्व सांगा?	
	ब	कृषी पर्यटनाचे गुण आणि तोटे सांगा?	
	क	पर्यावरणीय पर्यटनाची गरज आणि महत्त्व यावर भाष्य करा?	
प्र.५		टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)	
	अ	कृषी विज्ञान केंद्राची भूमिका	
	ब	कृषी उद्योगाच्या समस्या	
	क	ग्रामीण पर्यटनाच्या मर्यादा	
	ड	बचत गटाचा उगम आणि विकास	

Q.P. Code:00000